

Valmistelija:

Tutkimusprofessori

Panu Halme

18.5.2026

SYKE/2026/1124

Luontoratkaisut

Eduskunnan ympäristövaliokunta

YmV@eduskunta.fi

Julkinen

Viite: Ympäristövaliokunta tiistai 26.05.2026 klo 10.00 / HE 91/2026 vp /

Asiantuntijapyyntö

Asia: HE 91/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi luonnonsuojelulain muuttamisesta<https://www.eduskunta.fi/pdf/HE+91/2026>

Suomen ympäristökeskuksen kirjallinen asiantuntijalausunto

Suomen ympäristökeskus (Syke) kiittää mahdollisuudesta lausua ympäristövaliokunnalle luonnonsuojelulain muuttamisesta. Keskitämme lausunnossamme luonnonarvomarkkinaa koskeviin muutoksiin.

Yleinen palaute

Esitetty muutos luontoteon lisäämiseksi luonnonsuojelulakiin monipuolistaa luonnonsuojelun työkaluvalikoimaa, edistää luonnonarvomarkkinoiden syntyä ja tehostaa luontokadon torjumista. Kannatamme esitystä sellaisenaan. Esitämme kuitenkin yhden puutteen tässä myös luontotekoja koskevassa sääntelyssä, ja huomiutamme koskien tarvetta tulevalle lainsäädäntömuutokselle. Tämä huomio eritellään alla kohdassa "Suojeluhuuyitys".

Luontotekojen pysyvyys ja merkitseminen rekisteriin

Kansainvälisen tutkimustiedon perusteella tiedetään, että erilaisten määräaikaisten toimenpiteiden sisällyttäminen osaksi luonnonarvomarkkinaa heikentää toimenpiteiden vaikuttavuutta ja uskottavuutta. Hallituksen esityksessä todetaan luontotekojen pysyvyysvaatimus yksiselitteisesti: *"Lupa- ja valvontaviraston päätöksessä kiellettävä luonnonarvojen tuottamisalueen luonnonarvojen hävittäminen ja heikentäminen ja määriteltävä luonnonarvojen tuottamisalueen rajat."* Tämä on oleellinen kohta luontotekojen uskottavuuden ja luotettavuuden kannalta, ja Syke kannattaa muotoilua.

Julkinen rekisteri on tärkeä osa luonnonarvokaupan avoimuutta ja luotettavuutta. Syke pitää tärkeänä, että nyt ehdotetun mukaisesti lupa- ja valvontavirasto merkitsee sekä kiinteistörekisteriin että luonnonsuojelun tietojärjestelmään kuuluvaan julkiseen rekisteriin tiedon tuotettavien luonnonarvojen käytöstä 104 a §:n mukaisena luontotekona.

Lieventämishierarkian sisällyttäminen osaksi sääntelyä

Alkuperäisen esityksen lausuntokierroksella kaikki tutkijoita edustavat tahot (Luontopaneeli, Syke, BOOST-tutkimushanke) olivat yksimielisiä siitä, että esitys

kannattaisi sitoa niin sanotun luonnonsuojelun lieventämishierarkian noudattamiseen. Nykyisessä hallituksen esityksessä näin on toimittu, ja asiaa koskeva kirjaus on tarkoituksenmukainen: ”*Tuotettavien luonnonarvojen oikeudenhaltija voi hakea Lupa- ja valvontavirastolta päätöstä luontoteon hyväksymisestä. Jos hakija on sellainen kirjanpitolain (1336/1997) 7 luvun 1 §:ssä tarkoitettu kestävyysraportointivelvollinen hakija, jonka toiminnalla on merkittäviä biodiversiteettivaikutuksia, päätöksen edellytyksenä on, että se on kestävyysraportoinnissaan osoittanut välttävänsä ja minimoivansa sekä mahdollisuuksien mukaan hyvittäneensä toiminnassaan luonnonarvoille aiheutuvia haittoja.*”

Syke kannattaa esityksen muotoilua. Näin kirjattuna esimerkiksi yksityishenkilö, yhdistys, pieni yritys tai kaupunki voi rahoittaa luontoteon ilman lievennyshierarkian dokumentointivelvollisuutta, mutta suuryritykset ja pörssiyritykset joutuvat sen osoittamaan. Esitetty malli kohdentaa velvoitteet toimijoihin, joiden toiminnan vaikutukset biodiversiteettiin ovat merkittäviä.

Lievennyshierarkian liittämisestä osaksi sääntelyä on esitetty myös huolestuneita puheenvuoroja liiasta byrokraattisuudesta. Nyt esitetyn mukaisena lievennyshierarkian noudattaminen koskee kuitenkin vain suuryrityksiä ja pörssiyrityksiä, ja niiden osalta kyse on sen varmistamisesta, että lievennyshierarkia otetaan yhtiön toiminnassa huomioon ja kirjataan systemaattisesti osaksi vastuullisuusraportointia. Kirjaus ei velvoita täydelliseen luontohaittojen poistamiseen, mutta edellyttää yrityksen toimintatapojen kriittistä tarkastelua sekä niiden kehittämistä silloin, kun se on perusteltua. Se on kaikin puolin kannatettava, kohtuullinen ja tarkoituksenmukainen vaatimus.

Kirjaus myös vähentää huolta siitä, että Suomen kehittämä luonnonarvomarkkinoiden malli voisi johtaa viherpesuun, jossa haittojen tuottamista jatkettaisiin pienten positiivisten luontotekojen varjossa.

Suojeluhyvitys

Luonnonsuojelulaissa ja kompensatioasetuksessa (933/2023) suojeluhyvitys on määritelty tavalla, joka rajoittaa sen käytettävyyttä merkittävästi. Tämä johtuu siitä, että suojeluhyvityksessä saa laskea hyötyä vain kohteen (mahdollisesta) luonnontilaistumisesta suojelun jälkeen. Tämä johtaa tilanteeseen, jossa täysin luonnontilaisen kohteen suojelemisesta ei koidu minkäänlaista laskennallista hyötyä. Todellisuudessa merkittävin hyöty kertyy niin sanotusta vältetystä haitasta, eli kohteen mahdollisen tuhoutumisen tai heikentymisen estämisestä. Samassa yhteydessä osa hyödystä mitätöityy maankäyttöpaineen siirtyessä muualle (niin sanottu vuoto), joten todellinen hyöty kertyy yhtälöstä *kohteen luonnontilaistuminen + vältetty haitta – heikentymisen vuoto muualle*.

Tarve suojeluhyvitystä koskevien säännösten korjaamiseen on tullut esille esim. Syken tutkijoiden ja MTK:n edustajien välisissä tapaamisissa, ja BOOST-tutkimushanke on tehnyt useita käytännön ehdotuksia ja esimerkkilaskelmia asian käytännön toteuttamiseksi. Suojeluhyvitystä koskevan sääntelyn korjaaminen ei ole enää mahdollista tämän esityksen kohdalla, ja se vaatisi muutoksia myös kompensatioasetukseen sen osalta, miten vältetty haitta ja vuoto huomioitaisiin. Sääntelymuutosten valmistelu kannattaisi kuitenkin aloittaa mahdollisimman nopeasti. Suojeluhyvityssääntelyn korjaaminen myös vastaisi erityisesti luonnonarvomarkkinoita

kohtaan esitettyyn kritiikkiin ohjaamalla toimenpiteitä kaikkein luonnontilaisimpiin kohteisiin, joissa vältetystä haitasta kertyvä hyöty on laskennallisesti suurin.

Tämän lausunnon valmisteluun ovat osallistuneet tutkimusprofessori Panu Halme ja johtava tutkija Minna Pappila

Jakelu YmV@eduskunta.fi
Kopio kirjaamo@syke.fi

**Asiakirja: SYKE/2026/1124-3 Syken lausunto_YMv_valiokunta_Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi
luonnonsuojelulain muuttamisesta**

Seuraavat henkilöt (organisaationimen mukaisessa aakkosjärjestyksessä) ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti. / Följande personer (i bokstavsordning efter organisationens namn) har undertecknat detta dokument elektroniskt. / This document has been electronically signed by the following persons (in alphabetical order according to their organization's name):

Leif Schulman, Suomen ympäristökeskus
Panu Halme, Suomen ympäristökeskus, ekosysteemitiedon käyttö

